

SIDDIKA, SIDDIKA TEPETAŞ (1926-1992)*

Âşık

Bayram DURBİLMEZ

Anahtar Kelimeler: Sıddıka, Âşık Edebiyatı, Sorgun, Yozgat, 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı

Adı Sıddıka Tepetaş (kızlık soyadı Erden)'tir. 1 Mayıs 1926'da, Yozgat'ın Sorgun ilçesine bağlı Taşpınar köyünde doğdu. Babası Mevlüt Erden (d. 1894, ö. 1950)'dir. Annesi Emine (d. 1893, ö. 1956)'dir. Halit (1922-), Talat (12.05.1929-), Halil (15.06.1937-) ve Muttalip (1941-) adlarında erkek kardeşleri, Rukkiye (1924-) ve Sahibe (1927-) adlarında kız kardeşleri vardır. 1940'ta, Osman ve Nazik lâkabıyla anılan Fatıma'dan olma Ali Tepetaşı (lâkabı Şahbaz) ile evlendirilir. Nüfus kayıtlarına göre evlenme tarihi 29 Ocak 1945'tir. Bu evliliklerinden Hacer, Osman Yılmaz, Ömer Faruk ve Ali İhsan dünyaya gelir. İlkokula gönderilmez. Okuma-yazmayı 1981'de gittiği kursta, 51 yaşındayken öğrenir. Ailesinden (soyaçekim) ve doğup büyüdüğü, yetiştiği ortamdan etkilenerek şiir söylemeye yönelen âşıklardandır. Çünkü Âşık Şifâî/ Tabibî, Âşık İkrâmî/ Karacaoğlan, Âşık Gariboğlu, Âşık Hâlis, Âşık Erdemli, Âşık Muttalip, Âşık Türkmenoğlu, Âşık Nuranî, Âşık Çemeloğlu gibi âşıkların yetiştiği bir köyde doğmuş olması, bu âşıkların tamamına yakınıyla akraba/ hısım oluşu Sıddıka'yı da etkiler. Küçük yaşlardan itibaren doğaçlama olarak âşık tarzı şiirler söylemeye başlar. Kardeşleri Talat/ Âşık Garipoğlu, Halit, Halil/ Âşık Halis ve Muttalip'in de âşık tarzı şiirler söylemeleri/ yazmaları sebebiyle Sıddıka'nın aile ortamında şiirler söylemesi ve yeteneğini geliştirmesini kolaylaştırır. Âşıklığa/ âşık tarzı şiir söylemeye yönelmesinde gurbete çıkması ve memleket hasreti çekmesi de etkili olur (Durbilmez 2018: 163). "Birincil sözlü kültür" ortamlarında büyüdüğü için şiirlerini daha çok doğmaca olarak söyler, bu şiirlerden bir kısmını çocukları yazıya alır. Okuma-yazmayı öğrendikten sonra "ikincil sözlü kültür" ortamına yakınlaşmış olsa da sözlü kültür geleneğine genellikle bağlı kalır. El yazısıyla yazdığı şiirlerinden bir kısmı da günümüze ulaşmıştır. Şiirlerinin yer aldığı bir şiir defteri ile el yazısıyla çeşitli kâğıtlara ve defterlere yazdığı şiirlerden bazıları seçilerek *Âşık Edebiyatı ve Taşpınarlı Halk Şairleri* (Durbilmez 2018) adlı kitapta yayımlanmıştır. 1961 yılında ailesi ile birlikte Yozgat'a taşınır. Ev hanımı olarak çocuklarıyla ilgilenir. Yozgat'ta uzun süre yaşadıkdan sonra, 1973'te Ankara'ya taşınarak orada yaşamaya başlar. Bazı şiirlerinde adını, bazılarında ise adını ve soyadını mahlas olarak kullanır. Kaydedilen şiirlerinin çoğunda ise mahlas kullanmadığı görülür. Çocuklarından Hacer (Yıldırımoglu), Ömer Faruk ve Ali İhsan da âşık tarzı şiirler söyler/ yazar (Durbilmez 2018: 221- 232). 22 Ekim 1992'de Ankara'da vefat eden Tepetaş'ın mezarı Ankara Asrî Mezarlığı'ndadır (Durbilmez 2018: 221).

Mani, koşma, semaî, destan ve divanî biçimindeki şiirlerinden bazıları kaydedilmiştir. Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on ve on üç haneli şiirleri bulunmaktadır (Durbilmez 2018: 221- 232). Hece ölçüsünün 8, 11 ve 15'li kalıplarıyla söylediği/ yazdığı şiirler vardır. Bunlar arasında 11 heceli

olanlar daha fazladır. Hecenin 11’li kalıbıyla söylediği/ yazdığı maniler de çoktur (Durbilmez 2018: 54). Ayrıca mani biçimindeki katarların bir araya getirilmesiyle söylenen/ yazılan şiirleri de vardır (Durbilmez 2018: 55). 15 heceli dördlüklerden oluşan destanları da mevcuttur (Durbilmez 2018: 98 -99). Zaman zaman şiirlerinde ölçü ve kafiye bozuklukları olduğu görülür. Bunda şiirlerini doğmaca (irticalen) söylemesinin ve saz çalmamasının etkisi olabilir.

Şiirleri dil ve üslûp özellikleri bakımından incelendiğinde, Yozgat yöresi sözlü kültür geleneğinin ortak üslûp özelliklerini yansıtan örneklerle karşılaşılır. Şiirlerinde, Yozgat yöresi Türkmen ağızlarını yansıtan mahallî kelimeler ve söyleyişler çoktur. Atasözü, deyim, alkış, kargış gibi kalıp sözlerden yararlanmıştır. Sözlü kültür geleneği içinde yaygın olan ortak mazmunlardan ve edebiyat sanatlarından da yararlanarak şiirlerini oluşturmuştur.

Yaygın nazım türlerinden güzelleme, taşlama, yiğitleme, ağıtlama ve öğütme; diğer nazım türlerinden methiye ve sitemleme/ yakınma, ilenîş/ kargışlama, özellikle de yakarış/ dualama türlerinde şiirleri bulunmaktadır.

Ayrılık, gurbet, sıra hasreti, zamandan şikâyet, feleğe sitem, insan sevgisi, hoşgörü ve barış, çekilen sıkıntılar gibi konular yanında dinî ve millî konularda şiirleri de önemli bir yer tutar. Millî ve manevî değerlere saygılı, çağdaş bir Cumhuriyet âşığı olmasıyla da dikkat çeker. Mustafa Kemal Atatürk, Alparslan, Fatih Sultan Mehmet gibi Türk büyüklerinden bahseden şiirleri de bulunmaktadır. Sosyal olayları konu edinen şiirleri arasında “Barış Destanı” (Durbilmez 2018: 223- 224) ve “Kıbrıs Destanı” (Durbilmez 2014: 247- 248) da bulunmaktadır. 12 Eylül darbesinden önceki sağ-sol kavgalarının etkisiyle söylediği 11 heceli dizelerle ve dokuz dördlükten meydana gelen “Barış Destanı”nda Âşık Veysel’in etkisi belirgindir. “Gel kardaş barışın, durulsun hava” ayaklı bu şiirde “Aynı kandan, aynı soydan bir millet/ Nasıl kurşun sıkar kendine hayret/ Rastlanmaz eşine bu ülke cennet/ Gel kardaş barışın, durulsun hava” ve “Kime dert yanalım, kime soralım/ Birlik olup Ata’mıza varalım/ Sıddıka der yaraları saralım/ Gel kardaş barışın, durulsun hava” gibi birlik ve beraberliğe çağıran söyleyişleri oldukça önemlidir (Durbilmez 2018: 224).

Kaynakça

- ALPTEKİN, A. B. (2015). *Anadolu’dan Kıbrıs’a Halk Kültürü Köprüsü*. Ankara: Akçağ Yay.
- DURBİLMEZ, B. (2014). “Yozgatlı Halk Şairlerinin Diliyle Kıbrıs”. *Prof. Dr. Ali Çelik Armağanı*. Ed. Cengiz Gökşen. Ankara: Akçağ Yay. 239-266.
- DURBİLMEZ, B. (2018). *Âşık Edebiyatı ve Taşpınarlı Halk Şairleri*. 5. Baskı. Ankara: Akçağ Yay.

* Bu madde, Bayram DURBİLMEZ, "SİDDİKA, Sıddıka Tepetaş", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/siddika-siddika-tepetas> adresinden Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü tarafından verilen izinle alınmıştır.